

Голові спеціалізованої вченої ради ДФ 20.051.221  
Карпатського національного університету  
імені Василя Стефаника  
доктору мистецтвознавства, професору,  
професору кафедри музичної україністики  
та народно-інструментального мистецтва  
Черепанину Мирону Васильовичу  
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57

## **РЕЦЕНЗІЯ**

**Волощука Юрія Івановича,**  
**кандидата мистецтвознавства, доцента, професора кафедри**  
**виконавського мистецтва Карпатського національного університету**  
**імені Василя Стефаника на дисертацію**  
**Бурлаченка Богдана Андрійовича**  
**«Гітарне ансамблеве виконавство України XX – початку XXI століть у**  
**соціокультурному вимірі», подану на здобуття ступеня доктора філософії за**  
**спеціальністю 034 – Культурологія, галузь знань 03 – Гуманітарні науки**

**1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із галузевими науковими програмами.**

Актуальність дисертаційного дослідження Богдана Бурлаченка зумовлена необхідністю комплексного культурологічного осмислення гітарного ансамблевого виконавства як важливого сегмента сучасної музичної культури України. У другій половині XX – на початку XXI століття гітарне мистецтво зазнало значної еволюції, пов'язаної з процесами глобалізації, міжкультурної комунікації та трансформації виконавських практик.

Попри наявність значної кількості досліджень, присвячених історії гітари, педагогіці та сольному виконавству, ансамблеве гітарне музикування залишалося недостатньо вивченим саме у культурологічному вимірі – як форма художньої комунікації, соціальної взаємодії та репрезентації культурної ідентичності. Особливої ваги набуває аналіз фестивально-конкурсного руху, який виступає важливим чинником розвитку професійної спільноти та інтеграції українського мистецтва у світовий культурний простір.

Дисертаційне дослідження виконане у відповідності до наукових тем кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

(«Народно-інструментальна музика України і зарубіжжя: аспекти взаємодії фольклорного і академічного напрямів» (державний реєстраційний номер 0113U006389), «Музичне мистецтво в історико-культурній еволюції композиторської творчості та виконавства» (державний реєстраційний номер 0125U000103), «Актуальні питання культурології: теорія та історія культури» (державний реєстраційний номер 0117U004571)), що підтверджує його зв'язок із актуальними напрямками сучасної культурології та мистецтвознавства.

Отже, актуальність теми дисертації не викликає сумнівів і відповідає сучасним потребам культурології та мистецтвознавства.

## **2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій**

Наукові положення дисертації є достатньо обґрунтованими. Автор чітко визначає об'єкт і предмет дослідження, формулює мету та завдання, які логічно впливають із загальної концепції роботи.

Методологічна база дослідження є комплексною і включає культурологічний, історико-культурний, компаративний, жанрово-стильовий та міжкультурний підходи. Їх застосування забезпечує багатовимірний аналіз гітарного ансамблевого виконавства як соціокультурного феномена.

Зміст дисертації засвідчує, що поставлені завдання виконано, а мету досягнуто. Висновки є логічними, узгодженими з основними положеннями дослідження та достатньо аргументованими.

## **3. Наукова новизна результатів дисертації**

Наукова новизна дисертації полягає у першій в українській культурології спробі комплексного дослідження гітарного ансамблевого виконавства як цілісного соціокультурного явища.

До основних здобутків автора належать:

- концептуалізація ансамблевого гітарного виконавства як самостійної форми художньої комунікації;
- обґрунтування його функціонування у взаємозв'язку освітнього, виконавського, композиторського та фестивально-конкурсного середовищ;

- аналіз репертуарних трансформацій та ролі обробок народної музики у формуванні культурної ідентичності;
- визначення фестивально-конкурсного руху як інституційного простору культурної комунікації;
- виявлення міжкультурного стильового синтезу (зокрема джазових і фламенко елементів) у сучасному гітарному мистецтві.

Таким чином, дисертація має виразний інноваційний характер і розширює межі сучасного культурологічного дискурсу.

#### **4. Теоретична цінність і практична значущість результатів**

Теоретична цінність дослідження полягає у систематизації знань про гітарне ансамблеве виконавство як складну культурну систему, що функціонує у взаємодії різних соціокультурних чинників.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання:

- у навчальному процесі закладів вищої освіти (курси з історії музики, культурології, теорії та історії інструментального мистецтва);
- у підготовці навчально-методичних матеріалів;
- у подальших наукових дослідженнях у галузі культурології та музикознавства.

#### **5. Загальна оцінка змісту роботи, дискусійні положення та зауваження.**

Дисертація має чітку, логічно вибудовану структуру, яка відповідає меті та завданням дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено методологію, наукову новизну та практичне значення.

Перший розділ – *«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ГІТАРНОГО МИСТЕЦТВА»* – складається з трьох підрозділів і має концептуально-методологічний характер, спрямований на окреслення теоретичних засад дослідження. Автор розглядає гітарне мистецтво як багатовимірний культурний феномен, що функціонує у взаємозв'язку з історичними, соціальними та комунікативними процесами. Безперечною

перевагою розділу є спроба інтегрувати гітарне мистецтво у ширший культурологічний дискурс. Автор аргументовано трактує ансамблеве музикування як форму колективної художньої взаємодії та специфічний тип музичної комунікації. Важливим є також акцент на соціокультурних чинниках популярності гітари – універсальності, мобільності та доступності інструмента.

Загалом перший розділ створює необхідне теоретичне підґрунтя для подальшого дослідження.

Другий розділ дослідження – *«АНСАМБЛЕВЕ ГІТАРНЕ ВИКОНАВСТВО ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН: СТРУКТУРА, ТИПОЛОГІЯ ТА ФОРМИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ»* – має п'ять підрозділів і є центральним у структурі дисертації, оскільки саме тут розкривається соціокультурна природа ансамблевого гітарного виконавства.

Сильною стороною розділу є системний підхід до аналізу функціонування гітарного ансамблю у різних сферах – насамперед, виконавській та фестивально-конкурсній. Автор робить детальний аналіз різних типів гітари в органологічних дослідженнях, вивчає типологію гітарних ансамблів. Особливої уваги заслуговує розгляд фестивально-конкурсного руху як інституційної форми культурної комунікації, що сприяє професіоналізації виконавців і розширенню міжкультурних зв'язків. Автор демонструє обізнаність із сучасними мистецькими процесами, залучає значний фактичний матеріал (фестивалі, конкурси, діяльність ансамблів), що підсилює емпіричну базу дослідження.

Третій розділ – *«РЕПЕРТУАР ГІТАРНИХ АНСАМБЛІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ КУЛЬТУРОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ»* – складається з трьох підрозділів і присвячений аналізу репертуарних процесів у сучасному гітарному ансамблевому мистецтві, що є одним із найбільш цікавих і перспективних аспектів дослідження. До безперечних переваг розділу належить увага до проблеми культурної ідентичності, яка розглядається через призму обробок народної музики та стильового синтезу. Автор переконливо доводить, що репертуар гітарних ансамблів є не лише виконавським матеріалом, а й носієм культурної пам'яті та засобом трансляції національних цінностей. Важливим є також аналіз тенденцій до поєднання різних стилістичних пластів –

академічного, народного, джазового, популярного, що відображає сучасні процеси глобалізації та транскультурації.

Цінним є також аналіз композиторської творчості та перекладень для гітарних ансамблів як чинника формування репертуару. Зокрема, автор аналізує гітарну ансамблеву творчість таких відомих українських митців, як Костянтин Чеченя, Михайло Вігула, Андрій Андрушко, Олександр Ходарківський, Анатолій Шевченко, Вікторія Куликовська, Аліна Бойко та інших.

Таким чином, усі три розділи дисертації утворюють цілісну структуру, що послідовно розкриває заявлену тему – від теоретичних засад до аналізу соціокультурних форм і репертуарних процесів. Загалом зміст дисертації характеризується послідовністю викладу, належним рівнем наукової аргументації, логічним взаємозв'язком між окремими розділами та переконливістю сформульованих висновків.

#### **6. Дані про відсутність порушень академічної доброчесності**

Аналіз дисертації дає підстави стверджувати, що робота є самостійним науковим дослідженням. Використані джерела належним чином оформлені, посилання подано коректно. Ознак академічного плагіату не виявлено.

**7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.** В цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Б. Бурлаченка, у ході прочитання та рецензування роботи доцільно висловити окремі зауваження та побажання:

- Огляд наукової літератури у першому розділі є достатньо широким, однак його критичний компонент міг би бути посилений: автор переважно констатує внесок дослідників, але не завжди вступає з ними у наукову полеміку. Крім того, для більшої науковості та об'єктивності роботи було б доцільно ширше залучити сучасні зарубіжні культурологічні концепції музичної комунікації та перформативності (Джейн Девідсон «Communicating with the Body in Performance», Ерік Кларк «Empirical Methods in the Study of Performance», Ніколас Кук «Music as Performance» та інші).

- У другому розділі дисертаційного дослідження опис великої кількості фактів, зокрема щодо конкурсно-фестивального руху, інколи переважає над їх аналітичним осмисленням. Зокрема, у підрозділі 2.5 під час аналізу окремих фестивалів чи конкурсів хотілося б, крім загального опису, побачити інформацію про новий гітарний репертуар українських та зарубіжних композиторів, який ці заходи відкрили; нові репертуарні та виконавські тенденції.
- Автор декларує міжкультурний підхід, однак його реалізація у другому розділі не завжди є достатньо послідовною: порівняльний аналіз українського та зарубіжного досвіду представлений обмежено. Крім того, для повноти інформації вартувало б матеріал розділу доповнити відомостями про функціонування гітарних ансамблів в музично-освітній сфері.
- У процесі аналізу гітарної ансамблевої творчості (розділ 3) варто було б розширити порівняльний аспект, залучивши ширший контекст європейського гітарного мистецтва, що дозволило б глибше оцінити значимість та специфіку українського матеріалу.

Висловлені зауваження не мають принципового характеру та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

## **8. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях.**

Основні положення роботи висвітлено у 12 наукових публікаціях: 4 статті у фахових виданнях України категорії «Б», 1 стаття у іноземному періодичному науковому журналі, 7 публікацій у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій. Серед всіх публікацій 7 є одноосібними, 5 – у співавторстві. Зміст, обсяг та кількість друкованих праць відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії і надають автору право публічного захисту дисертаційного дослідження.

**9. Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації.** Дисертацію викладено літературною українською мовою. Аналіз структури та змісту

дисертації засвідчує, що дисертаційне дослідження є цілісним, характеризується чіткістю викладу матеріалу та логічною послідовністю.

**10. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.** Зміст дисертаційної роботи відповідає предметній області спеціальності 034 Культурологія галузі знань 03 Гуманітарні науки.

**11. Загальний висновок.** Дисертація Бурлаченка Богдана Андрійовича «Гітарне ансамблеве виконавство України ХХ – початку ХХІ століть у соціокультурному вимірі» є самостійним, логічно завершеним, методологічно і теоретично обґрунтованим дослідженням, виконаним на високому науковому рівні. За своїм змістом робота відповідає науковому профілю спеціальності 034 Культурологія та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами), вимогам наказу Міністерства науки і освіти України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, Постанові Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор Богдан Бурлаченко сповна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 Культурологія галузі знань 03 – Гуманітарні науки.

**Рецензент –**  
**кандидат мистецтвознавства, доцент,**  
**професор кафедри виконавського мистецтва**  
**Карпатського національного університету**  
**імені Василя Стефаника**

**Юрій ВОЛОЩУК**